

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

18. Gratia praeveniens, subsequens; operans, cooperans; excitans, adiuvens; generalius quandoque usurpantur à Patribus sensu tamen etiam à Neotericis diverso.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

sive averſa ſive iam converſa, ſive infirma ſive perfectæ ad volendum actû faciendumq; præviè tribuuntur. Ex quibus tamen ſola illa præveniens, operans, excitans, in antiquorum ſenſu eſt, quæ ex nolente volentem, ex averſam converſam, ex injuſta juſtam facit. Subſequentes vice verſa, cooperantes, ac ſubſequentes Scholaſtici nominant gratias illas omnes, quæ poſt indeliberatos motus voluntati inaniſſos in efficiendum conſenſum voluntatis, ſive primum, ſive quolibet alios per totam vitam cum ipſa potentia voluntatis influunt & concurrunt. Cum tamen Patres nullas gratias ſubſequentes, aut cooperantes, aut adjuvantes vocent, quæ cum potentia voluntatis ſeſe primum à tenebris ad lumen, à creatura ad creatorem, ab injuſtitiâ ad juſtitiâ convertentes, ſive præveniendò, ſive comitando ac ſimul influendo concurrunt. Omnis enim iſta gratia, qualiſcumque fuerit, ſive eadem omnino cum ea quæ potentiam voluntatis prævenit eam excitando, ſive diverſa, non niſi præveniens, operans, excitans dicitur: Omnis alia quæ volentibus & currentibus datur, ſive præviè incidat ſuſcitando voluntatem, ſive ſimul in conſenſum influendo concurrat, ſubſequens, cooperans, & adjuvans appellatur. Diſtinctio enim iſta gratiarum iſtarum, quam Scholaſtici invenerunt: ut reſpectu ejuſdem conſenſus voluntatis, una vocetur præveniens, operans, excitans, quæ videlicet conſenſum præeundo, potentiam voluntatis excitet & quali gravidam faciendò, ad præſtandum ip-

ſum conſenſum præparet; alia vero ſeu ipſa eadem, quatenus cum eadem voluntate ſimul in iſtum conſenſum aut actum influat, ſubſequens, cooperans, adjuvans nominetur, antiquis iſtis Patribus incognita eſt. Nam ſive præparet ad conſenſum, ſive ſimul influat in conſenſum, ſemper ab eis dicitur ac dici debet præveniens, operans, excitans. quando primo bonam voluntatem nolentibus donat: & vice verſa, ſemper ſubſequens, cooperans, adjuvans dicenda eſt, quando arbitrij jam volentis comitum ſubſequendo, & cooperando adjuvat. Etenim in iſtorum Patrum ſcriptis doctrinaque inauditum eſt, veram gratiam Chriſti, hoc eſt gratiam quam præter intellectus illuſtrationes ad ſectendam emolliendamque voluntatem Chriſtus per crucem ſuam hominibus dedit, ita in potentia hæere voluntatis otioſam, ut alia ſit opus gratia, quæ potentia voluntatis ad conſenſum præſtandum adjuvetur; ſed illa ipſa gratia quæ potentiam voluntatis ad agendum præeundo ſuſcit in conſenſum influendo (eo modo quo gratia influere debet) cum ipſa voluntate concurrat, idque tam reſpectu primi motoris bonæ voluntatis, quam omnium tota vita ſubſequentium, pariter locum habet. Nec enim alia de cauſa gratia Chriſti reſpectu voluntatis datur, niſi ut ad conſenſum eliciendum ſimul cum voluntate influente concurrat, quod ſine prævia potentia excitatione ſeu ſuſcitatione & quali præparatione fieri nequit.

CAPVT XVIII.

Gratia præveniens, ſubſequens; operans, cooperans; excitans, adjuvans; generalius quandoque uſurpantur à Patribus, ſenſu tamen etiam à Neotericis diverſo.

HOC tamen etiam fatendum eſt, antiquos illos Patres, etſi, quando illas gratias prævenientem & ſubſequentem, operantem & cooperantem, excitantem & adjuvantem tanquam oppoſita membra dividunt, ſic eas accipiant ut diximus, alias tamen quando de iſtarum diſiſionum proprietate non curant, ſed ſolam iſtorum nominum ſequuntur Etymologiam, in ſignificatione longè latiori iſta vocabula uſurpare. Ex quo fit ut præveniens gratia ſubinde accipiat pro omni actuali gratia, quæ in hac vita datur, non ſolum ut velimus aut credamus, ſed etiam ut bene divinatorum mandatorum obſervatione vivamus. Et ſic opponitur gratiæ ſubſequenti in altera vita: Prævenit autem gratia, inquit Auguſtinus, ut ſanemur, quia & ſubſequetur, ut etiam ſanati vegetemur. Prævenit ut vocemur, ſubſequetur ut gloriſicemur. Prævenit ut piè vivamus, ſubſequetur ut cum illo ſemper vivamus. Vbi vides quod ſanari & piè vivere tri-

buantur gratiæ prævenienti, cum utrumque per totum decurſum præſentis vite duret; unde ei opponitur vegetatio jam ſanati hominis & perpetua vita cum Deo, hoc eſt, prout in ſecundo membro dicit, glorificatio. Hoc etiam ſere modo Synodus Tridentina prævenientem gratiam generatim accipit quando dicit: Si quis dixerit ſine præveniente Spiritus ſancti inſpiratione atque eius adiutorio hominem credere, ſperare, diligere, aut poenitere poſſe ſicut oportet. Nam & ſperare, & diligere, & poenitere prævenienti gratiæ aſcribuntur. Quanquam, ut verum fatear, etiam propriè hoc loco accipi poſſit; quemadmodum & ille locus Concilij Arauſicani, non minus propria quam generali ſignificatione accipi poſſit: Ut nullus poſtea aut diligere Deum ſicut oportet, aut credere in Deum aut operari propter Deum, quod bonum eſt poſſit, niſi gratia cum & miſericordia divina prævenierit. Generalis enim erit ſignificatio, ſi gratia etiam illa per quam operamur, præveniens appelletur: ſpeciali,

Trid. ſeſſ. 6
can. 3.

Conc. Arauſ.
can. 25.

Specialis vero, si tantummodo significetur ne-
minem bene operari posse, nisi antea eum gra-
tia divina praverit, ex nolente volentem
faciendo. Nam de gratia operum nulla cum
Semi-Pelagianis erat quaestio, sed tantummo-
do, an illi etiam qui bene per gratiam Dei
operantur, alia gratia iam antea eis bonam
voluntatem tribuente debuerint praveriri; ita
videlicet ut non ipsi Deum, sed ipsos Deus mi-
sericorditer praverit.

Eadem significationis generalitas nonnun-
quam in gratia operante & cooperante reperit-
tur. Operantem enim, juxta vocabuli sacri-
tudinem, vocant aliquando omnem gratiam,
quae aliquem actum quemcumque in volun-
tate vel cum voluntate operatur, quemadmo-
dum in isto novissimo Pauli Apostoli loco su-
mitur: *Deus est enim qui operatur in vobis & velle*

Ad Philip. 2.

& perficere, seu ut Augustinus subinde legit,
operatur in vobis & velle & operari. Similiter
generalis usurpatio est, quando dicit quod *vitium*
(superbia) nisi operante gratia sanatur, in ista pace
nemo persequitur. Respicit enim ad pacem in
aeterna vita, antequam tota superbia per gra-
tiam operantem sanari debet. Tunc autem
gratia operans non opponitur cooperanti, sed
absolute sumitur.

Nec dissimiliter cooperans gratia latissime
usurpatur, prout omni omnino gratiae etiam
praverenti & excitanti & operanti competeit,
quatenus non sola consensus voluntatis, sed
una cum ipsa voluntate concurrente & con-
fluente operatur. Cujus usurpationis plura
occurrunt testimonia. Ut quando dicit libro

Ibid. c. 29.
apud Aug.
cap. 43.

de gratia Christi: *Non significans possibilitatis*
proficium sed cooperationis effectum. Et in eodem
libro factus Ambrosius: *Virtus Dei virtus, id*
est gratia, studijs cooperatur humanis, et nemo possit
adificare sine Domino, nemo custodire sine Domino,
nemo quicquam incipere sine Domino. Ecce Dei
virtus ubique, id est, in omnibus operibus coo-
peratur, ita ut nec incipere possit homo sine
Domino, id est, gratia cooperante. Nam si-
cut in omni actu voluntatis, etiam illo primo
quo ex nolente fit volens, & ex infideli fidelis,
voluntas cooperatur gratia, juxta illud Augu-
stini: *Hoc opus credendi operatur in nobis non utique*

Tract. 72.
in 1040.

sine nobis. Et illud alibi: *Sic Deus in nobis opera-*
tur ut & nos operemur; ita vice versa gratia qua-
libet, unquam etiam illa prima, quae operans pro-
priae dicitur, cooperatur voluntati.

Denique gratia excitans nonnunquam, ad-
juvans vero sexcentis locis, ita generaliter
usurpatur, ut omni prorsus gratiae actuali com-
petat. Omnis enim hoc ipso quo potentiam
voluntatis tangit, excitans dicitur: omnis
item hoc ipso quo potentiae voluntatis ad
actum naturales vires excedentem, etiam pri-
mum quo convertitur ad Deum, suum auxi-
lium praebet, adjuvans nuncupatur. De exci-

Epist. 106 ad
Pavian.

Epist. 105 ad
Sixtum.

tante in ista diffusa significatione dicit Augu-
stinus: Quid enim debet esse incunctus pigris gratia
qua excitantur? De adjuvante in Epistola ad
Sixtum: Spiritus aliter adjuvat nondum inhabitans,
aliter inhabitans, nondum inhabitans adjuvat ut sint

fideles, inhabitans adjuvat iam fideles. Et ad Pau-
linum: *In is qui salvi sunt adiutor Deus operatur*
& velle & operari. In libro de gratia Christi
improbat id quod Pelagius assererat, quod
Deus non adjuvat ut velimus. Et in Epistola ad
Iulianam: *Proprium arbitrium nisi Dei gratia in-*
vetur, nec ipsa bona voluntas esse in homine potest.
Et in libro secundo de peccatorum meritis &
remissione: *Etiamsi ut convertamur ipse adjuvat.*
Et multo inferius: *Quod vero ad Deum nos con-*
vertimus, nisi ipso excitante & adjuvante non possu-
mus, & haec est voluntas bona. Quem locum Con-
cilium Tridentinum videtur expressisse vel
imitatum esse quando sessione sexta dicit: *Ut*
per eius excitantem atque adjuvantem gratiam ad
convertendum se &c. disponantur. Unde & in se-
quenti capite: *Disponantur autem ad ipsam iusti-*
tiam dum excitati divina gratia & adiuvi fidelem ex
auditu concipientes, liberè moventur in Deum. In
his omnibus locis adjuvans gratia adhibetur
homini, non solum postquam voluit atque credi-
dit, quemadmodum solet quando proprie
usurpatur, sed etiam ad primam ejus conversio-
nem, ut velit & credat.

Omnes tamen istae latiores significationes
gratiae praverentis & subsequenter, operantis
& cooperantis, excitantis & adjuvantis, quam-
vis ad mentem Scholasticorum supra exposi-
tam non nihil accedere videantur, ab ipsorum
tamen sensu multum differunt. Nam ipsi coo-
perantes & adjuvantes gratias ita respectu
primae conversionis, seu primae bonae volun-
tatis adhibent, ut eas etiam tunc distingui pu-
tent, velut opposita divisionis membra contra
operantem & excitantem. Nam operantem
& excitantem esse putant gratiam, quatenus
potentiam voluntatis incitant atque prepara-
nt: cooperantem & adjuvantem, quatenus
vel ipsae vel aliae re ipsa in actum voluntatis
influunt. Augustinus vero est contrario, ead-
dem illas gratias operantem & excitantem,
vocat cooperantem & adjuvantem respectu
concurrentis voluntatis. Non enim aliud est
officium gratiae quo cooperatur voluntati
eandemque juvat, quam quo operatur & excitat,
utpote quae non nisi operando in voluntate &
excitando cooperatur & juvat; & est contrario,
non nisi cooperando operatur & excitat: *Sic*
enim Deus operatur ut & nos operemur, inquit Au-
gustinus, hoc est, ut nos cooperemur; & con-
sequenter sic Deus operatur, ut nobis coope-
retur. Idem iudicium est de gratia operante &
excitante. Nam etiam quando illa usurpan-
tur generaliter pro omni gratia qua per totam
vitam voluntas praveritur, non opponuntur
tunc gratiae cooperanti & adjuvanti, sed usur-
pantur absolute, & ipsaemet illae gratiae quas
operantes & excitantes vocat Augustinus, sunt
illae quae proprie etiam adjuvant coo-
perantem voluntati. Nam ut supra etiam diximus,
distinctio ista duarum gratiarum respectu
unius & ejusdem consensus seu actus cujus-
cumque voluntatis, sive primi respectu con-
vertentis sese voluntatis, sive proficientis, sive
perfectae, quarum una vocetur operans, excitans,
prave-

Epist. 106.

Lib. de grat.
Christ. c. 5.
Epist. 143.
ad Iul.

Lib. 2. de pecc.
meritis c. 5.
cap. 18.

Cane. 7. tit.
sess. 6. can. 5.

cap. 6.

Handwritten notes in the left margin, including the word "LAVANDARIA" and other illegible scribbles.

præueniens, prout à Deo venit inciditque in potentiam voluntatis, altera quatenus eum voluntate concurrat, non ab antiquis auctoribus fluxit, sed eam subtilitas Philosophiæ peperit. Vereres enim auctores siue vocabula gratiarum usurpent specialiter, iuxta primum sensum supra datum, siue generaliter iuxta secundum, non agnoscent nisi unam gratiam respectu consensu voluntatis, ita videlicet, ut in primo sensu gratia præueniens, operans, excitans, nunquam possit esse subsequens, cooperans, adiuuans; quia ista respiciunt diversos actus voluntatis. Veruntamen illa eadem gratia præueniens, operans, excitans, ad hoc ut re ipsa voluntas eis præuenta & excitata consentiat, non habent aliam adjunctam gratiam, quæ ad eundem actum, iuxta phrasim Scholasticorum, adiuuet & cooperetur. Nam illa ipsa gratia præueniens, operans, excitans istud officium præstant, quandoquidem non nisi propter istud ipsum tribuantur: ita videlicet ut sint simul præueniens, operans, excitans, iuxta primum sensum Patrum, & subsequens, cooperans, adiuuans iuxta sensum Scholasticorum.

A Nam quod ipsi putant contingere nonnunquam ut gratia Christi reuera sit præueniens, operans, excitans, & tamen eadem non sit subsequens, cooperans adiuuans defectu videlicet voluntatis, quæ gratiæ præuenienti consentire detrectat, iam supra satis excussum rejectumque sunt. Gratia enim Christi, iuxta dogma à sancto Augustino constanter traditum, a nullo duro corde respuitur. Ideo quippe tribuitur ut duritia cordis primus auferatur. Vnde quæcunque gratia defectu voluntatis effectu caret non est illa Christi gratia, de qua disputamus, sed sub lege atque doctrina comprehenditur. Christus enim ea de causa mortuus est, ut ceteræ quæcunque gratiæ, siue in intellectu, siue in voluntate, siue in sensibus collocentur, quæ propter duritiam voluntatis rebellesque carnis concupiscentias effectu carebant suo, ad operandum emollita flexaque voluntate rapiantur. Qua de re superius satis diximus. Et inde nascitur quod nulla Christi gratia, iuxta doctrinam istorum Patrum, præueniat operandoque excitet voluntatem, quin simul voluntati, phrasi in Scholis usitata, cooperetur, eamque vicissim cooperantem adiuuet.

CAPVT XIX.

Gratia præparans voluntatem quid sit, & quomodo secus ab Augustino quam à Scholasticis quibusdam intelligatur.

E X eadem vena fluit, quod illam gratiam, quæ præparatur voluntati à Domino, quæ tantopere à sancto Augustino decantata est, non rectè recentiores intelligunt. Putant enim significari gratiam aliquam quæ potentia voluntatis quodammodo proximè præparetur, ut in actum influat, ita videlicet ut voluntas à Domino præparata sit, quamvis nullus consensus ejus consequatur; quemadmodum etiam paratus ad iter esse dicitur, qui impedimento superveniente retinetur. Sed reuera phrasim Scripturæ & Augustini non satis assequuntur. Voluntas enim non sumitur ab Augustino, quando de præparatione voluntatis loquitur, pro potentia, sed pro actu voluntatis, ut sit idem quod volitio. Itaque præparari voluntatem à Domino, non est aliud, quam per gratiam voluntatem seu volitionem fieri seu effici à Domino: quod aliâ phrasim activè dicere solet: Deus operatur ut velimus, seu Deus operatur & velle, Deus donat voluntatem, & hujusmodi, quibus significatur Deus per gratiam non præparare potestatem voluntatis, vel in ea operari eo fine ut velimus, sed ut efficacissimè in alio loco exprimit, à agere & peragere ut credamus, hoc est ut velimus. Quæ de re fusè ostendimus b suo loco. Hoc ergo sensu præparari seu effici hominis voluntatem seu volitionem indicat passim Augustinus, ut quando dicit in Epistola centesima-septimâ: Ex sine ulis sententijs Catholicis à se prolatis, id conjicit ut consistamus gratia

A Dei præueniri hominum voluntates, id est, volitiones, & per hanc eas potius præparari, quam propriè earum meritum dari. Et inferius: Deum gratia sua auferre insidibus cor lapideum, & præuenire in hominibus bonarum merita voluntatum; ita ut voluntas per antecedentem gratiam præparetur. Quod alijs verbis in eadem Epistola de illa præueniente & præparante gratia loquens dicit: Dat merita ipsa cum datur, quia præuenit hominis voluntatem bonam, nec eam invenit in cuiusquam corde, sed facit. Deus convertit corda hominum: sic agit eorum sensum ut accommodent assensum. Deus & velle operatur & currere, & similia. Et evidentissimè contra Iulianum: Si non præuenit gratia voluntatem, ut operetur eam, sed prius existenti voluntati gratia cooperatur, quomodo verum est, Deus in nobis operatur & velle? Quomodo PRÆPARATUR voluntas à Domino? Et in libro de Gratia & libero arbitrio: Certum est nos mandata servare si volumus, sed quia PRÆPARATUR voluntas à Domino, ab illo petendum est ut tantum velimus, quantum sufficit ut volendo faciamus. Certum est nos velle cum volumus, sed ille facit ut velimus bonum, de quo dictum est, quod paulo ante posui, PRÆPARATUR voluntas à Domino: de quo dictum est: Deus est qui operatur in vobis & velle. Et inferius: Parabat enim Petrus se posse, quod se velle sentiebat. Et quis istam partem dare exspectat charitatem (hoc est, voluntatem bonam seu velle) nisi ille qui præparat voluntatem, id est velle, & cooperando perficit, quod operando incipit. Quoniam qui ut velimus, operatur,

lib. 1. de grat. cap. 16.

lib. 1. de grat. cap. 16.

lib. 1. de grat. imper. co. 1. tit. 1. 140.

lib. de grat. & lib. arbit. cap. 16.

lib. de grat. & lib. arbit. cap. 17.